

**AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE
I POŠTANSKU DJELATNOST**

Broj: 0804–5299/3
Podgorica, 21.10.2025.godine

**IZVJEŠTAJ
o sprovedenom otvorenom konsultativnom procesu povodom pripreme
Pravilnika o otvorenom pristupu internetu**

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (u daljem tekstu: Agencija) je, u skladu sa Uputstvom o vođenju otvorenog konsultativnog procesa u sektoru elektronskih komunikacija i poštanskih usluga broj: 0902-1956/1 od 09.04.2025. godine, povodom pripreme Pravilnika o otvorenom pristupu internetu (akt br. 0404-5299/1 od 18.09.2025. godine), pokrenula otvoreni konsultativni proces.

Javni poziv za dostavljanje komentara, mišljenja i sugestija objavljen je na internet stranici Agencije <https://www.ekip.me/documents/public-consultations/otvoreni-konsultativni-proces-povodom-pripreme-pravilnika-o-otvorenom-pristupu-internetu> dana 19.09.2025. godine.

Po javnom pozivu za dostavljanje komentara, mišljenja i sugestija u vezi sa Nacrtom pravilnika o otvorenom pristupu internetu, svoje stavove su dostavili sljedeći operatori:

- Crnogorski Telekom A.D. Podgorica;
- ONE Crna Gora d.o.o. Podgorica;
- Mtel d.o.o. Podgorica i
- Telemach d.o.o. Podgorica.

U nastavku teksta je dat pregled komentara, primjedbi i sugestija **Crnogorskog Telekom**a na Nacrt Pravilnika i odgovori Agencije na iste.

1. Komentar Crnogorskog Telekom: *Član 9: "Odredba stava 3 člana Nacrta Pravilnika propisuje da „podaci o brzinama prenosa podataka na terminalnoj tački mreže na fiksnoj lokaciji treba da budu dostupni krajnjem korisniku na mjesečnom računu, korisničkom portalu ili na drugi odgovarajući i transparentan način koji omogućava korisniku da se sa njima upozna u bilo kom trenutku i u svakom obračunskom periodu.*

Ovakvu odredbu ne sadrži niti Uredba EU 2015/2120 i BEREC Smjernicama BOR (22) 81 o implementaciji Uredbe za otvoreni internet. Kada je u pitanju obaveza da se predmetne informacije nađu na računu naglašavamo to nije propisano niti odredbom člana 143 Zakona niti odredbom člana 151 Zakona koja definiše sadržinu računa.

Predlog : Brisati odredbu stava 3 člana 9 jer takva obaveza nije propisana nijednim relevantnim propisom niti je ista izvodljiva."

Odgovor Agencije na komentar 1: Djelimično se prihvata.

Obrazloženje: Radi jasnijeg tumačenja stav 2 se mijenja tako da glasi:

"Podaci o trenutno ugovorenim brzinama prenosa podataka na terminalnoj tački mreže na fiksnoj lokaciji treba da budu dostupni krajnjem korisniku na mjesečnom računu, korisničkom portalu ili na drugi odgovarajući i transparentan način koji omogućava korisniku da se sa njima upozna u bilo kom trenutku i u svakom obračunskom periodu."

- 2. Komentar Crnogorskog Telekoma: Član 10:** *"Tehnički je nemoguće omogućiti korisnicima da koriste bilo koji CPE i ONT po svom izboru niti je to praksa na tržištu elektronskih komunikacija .Ovo stoga što bi integracija jednog modela CPE ili ONT-a u mrežu trajala mjesecima (testiranje, kompatibilnost sa OLT-om, firmware, TR-069 upravljanje, sigurnost) pa operatori ne mogu podržati bilo koje modele dostupne na tržištu kao što ni vendori sa mrežne strane ne bi prihvatili davati podršku za ovakav servis.*

Ono što je uobičajena praksa je operator obezbjeđuje svoj CPE ili ONT, a korisniku koji želi svoj uređaj omogućava se „bridge mode“ pa korisnik kači svoj ruter ili firewall preko Ethernet porta. Napominjemo da je ovo već primijenjeno na tržištu.

Dakle korisniku ne može biti omogućeno da direktno zamijeni CPE ili ONT-xDSL modem jer CPE uređaj koji obezbjeđuje operator (ONT ili xDSL modem) mora ostati integralni dio mreže, budući da je riječ o elementu koji kako smo rekli zahtijeva sertifikaciju, integraciju i sigurnosnu kontrolu u okviru infrastructure operatora.

Takođe naglašavamo da se kroz bridge režim rada uvažava pravo korisnika da koristi terminalnu opremu po svom izboru i može priključiti bilo koji sopstveni ruter ili terminalni uređaj putem Ethernet veze a CPE-ONT ostaje dio mreže operatora, Na taj način se obezbjeđuje tehničku ispravnost i sigurnost mreže, a korisnicima se omogućava sloboda izbora njihove terminalne opreme.

*Prema odredbama BEREC Smjernica iz 2020 godine BOR (20) -a (tačke 29, 36–39), nacionalni regulator ima pravo da u određenim slučajevima odredi da se određena oprema smatra dijelom javne mreže ukoliko postoji **objektivna tehnološka potreba** da krajnji korisnik tu opremu ne može samostalno zamijeniti. Upravo je ovo osnov za tretiranje ONT-a u optičkoj mreži i xDSL rutera u bakarnim mrežama kao integralnog dijela mreže operatora.*

Razlozi:

1. Kompatibilnost i integracija sa mrežnim elementima

- ONT mora biti u potpunosti integrisan sa OLT-om kroz OMCI profile, QoS parametre i kontrolu autentifikacije.
- xDSL ruter mora biti usklađen sa MSAN profilima, vektorizacijom i konfiguracijom portova.
- Ova integracija je složen proces i nije moguće garantovati stabilnost i interoperabilnost za uređaje koje korisnik donese proizvoljno.

2. Sigurnost mreže i korisnika

- ONT i xDSL uređaji koje isporučuje operator prolaze provjeru firmware-a, sigurnosnih zakrpa i konfiguracija koje štite i mrežu i korisnike.

- Ako bi korisnici unosili neprovjerene uređaje, postoji rizik kompromitacije mreže (malware, DDoS, manipulacija firmware-a).
- Član 143 Zakona i BEREC (čl. 29) eksplicitno dozvoljavaju ograničenja kada je u pitanju „očuvanje bezbjednosti mreže i terminalne opreme“.

3. Upravljanje i održavanje usluge

- Operator mora biti u mogućnosti da daljinski upravlja ONT-om i xDSL ruterom (npr. TR-069/ACS sistem), što uključuje dijagnostiku, promjene konfiguracija i ažuriranja.
- Ako bi krajnji korisnik koristio neintegrisanu opremu, operator gubi mogućnost tehničke podrške i održavanja kvaliteta usluge, što je u suprotnosti sa regulatornim obavezama o minimalnom kvalitetu usluge.

4. Određivanje NTP-a

- U skladu sa BEREC Smjernicama tačke 29 i 38, NTP treba biti definisan na Ethernet portu iza ONT-a / xDSL rutera, a ne na optičkom ili bakarnom paru.
- Na taj način ONT/xDSL ruter ostaje dio javne mreže, dok se korisniku obezbjeđuje pravo slobodnog izbora terminalne opreme (rutera, firewall-a, mesh sistema i sl.) iza NTP-a.

Imajući u vidu navedene odredbe BEREC Smjernica, postoji jasna **objektivna tehnološka potreba** da ONT i xDSL ruter budu tretirani kao integralni dio javne mreže, jer krajnji korisnici te uređaje ne mogu samostalno zamijeniti bez ugrožavanja kompatibilnosti, sigurnosti i kvaliteta usluge. Prava krajnjih korisnika na izbor terminalne opreme u potpunosti se poštuju definisanjem NTP-a na Ethernet portu iza ovih uređaja, gdje korisnik može slobodno koristiti ruter ili drugi uređaj po svom izboru.

Predlog: Odredbe člana 10 Pravilnika treba precizirati na način da operator mora omogućiti korisniku da koristi svoj terminalni uređaj „iza“, operatorove opreme koju obezbjeđuje operator, te shodno tome treba brisati stav 3 predmetnog člana a stav 1 preformulisati na način da se podržava „bridge mode“, da se operatoru ne mogu nametnuti ograničenja koja ne mogu podržati vendori tj da je obezbijedena interoperabilnost o kojoj je riječ u stavu dva istog člana. Tek u tada bi stav 2 imao smisla.”

Odgovor Agencije na komentar 2: Prihvata se.

Obrazloženje: Radi jasnijeg tumačenja član 10 se mijenja tako da glasi:

“Operatori elektronskih komunikacionih usluga su dužni da omoguće krajnjim korisnicima korišćenje sopstvene terminalne opreme za korišćenje usluge pristupa internetu umjesto opreme operatora, a koji se mogu priključiti na CPE i ONT uređaj koji obezbjeđuje operator.

Krajnjim korisnicima treba da budu javno dostupni svi potrebni podaci za povezivanje sopstvene opreme, a ukoliko je potrebno da krajnji korisnici moraju da dostave podatke o opremi zbog provjere interoperabilnosti, proces dostave tih podataka treba da bude jasno naveden.”

3. **Komentar Crnogorskog Telekom: Član 11:** “Problem koji uočavamo kod predmetne odredbe Nacrta Pravilnika je ako krajnja oprema korisnika (PC, Wi-Fi kartica, kabl, LAN adapter) ne može da podrži punu brzinu paketa, rezultat testa neće biti realan. Primjera radi korisnik ima paket 1 Gbps, ali koristi laptop sa starim Fast Ethernet portom (100 Mbps). Test pokazuje 95 Mbps i korisnik može podnijeti prigovor, iako je mreža ispravna.

Predlog: Potrebno je jasno naglasiti da je odgovornost korisnika da ima krajnju opremu koja može podržati deklarisanu brzinu.”

Odgovor Agencije na komentar 3: Ne prihvata se.

Obrazloženje: Korisnik ne mora da posjeduje opremu koja može da podrži maksimalnu brzinu pristupa internetu tarifnog paketa koji koristi, ali u slučaju prigovora zbog ostvarene manje brzine pristupa internetu, isti će biti odbijen zbog korišćenja takve opreme. Pri tome, smatramo da je važno naglasiti da je operator dužan da obezbijedi krajnjem korisniku terminalnu opremu koja podržava maksimalnu brzinu pristupa internetu tarifnog paketa koji koristi.

4. **Komentar Crnogorskog Telekoma: Član 12:** *"U vezi sa odredbom ovog člana Nacrta možemo reći da je od izuzetne važnosti koliko je stabilna brzina servera na koji se korisnik kači. Ako je server preopterećen, rezultat ne može zavisiti od operatora. Naša očekivanja su da će EKIP NetTest alat imati sve potrebne preformanse koje omogućavaju i mjerenja većih brzina."*

Odgovor Agencije na komentar 4: Ne prihvata se.

Obrazloženje: S obzirom da nije predložena konkretna izmjena člana, Agencija će zadržati postojeću formulaciju. Agencija će svakako voditi računa o ispravnom funkcionisanju svog sistema.

5. **Komentar Crnogorskog Telekoma: Član 13:** *"Analiza brzine pristupa internetu- stav 2 člana 13: Treba imati u vidu činjenicu da operator nema tehničke mogućnosti da prati „live“ brzine za svakog korisnika i da kvartalno o njima izveštava ali je moguće sljedeće :*
- *iz billing sistema – provjeriti na koji je paket korisnik pretplaćen,*
 - *iz NMS/OSS sistema – izvući maksimalne tehničke brzine koje port podržava (npr. OLT pokazuje sync na 1 Gbps).*

Predlog: potrebno je da se u odredbi stava 2 člana 14 Pravilniku jasno navede da operator izveštava samo o tehnički dostupnim brzinama i tarifnom paketu, dok korisnik mjeri stvarne brzine preko adekvatnog EKIP NetTest alata."

Odgovor Agencije na komentar 5: Ne prihvata se.

Obrazloženje: Ovaj predlog nije prihvatljiv, jer ništa ne govori o stanju u mreži, već o vrijednostima koje su fiksne, pa neće imati nikakvu upotrebnu vrijednost u odnosu na bilo kakvu analizu. Što se tiče mjerenja brzine to je u skladu sa Pravilnikom o parametrima kvaliteta javno dostupnih EK usluga, koje operatori moraju mjeriti.

U cilju usaglašavanja rokova predviđenih Pravilnikom o parametrima kvaliteta javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga Agencija će izmijeniti stav 2 tako da glasi:

"Operatori su dužni da najmanje jednom u pola godine vrše analizu brzine pristupa internetu svojih krajnjih korisnika, a da na zahtjev Agencije dostave odgovarajuću statistiku i preduzmu odgovarajuće mjere i radnje kada te brzine nijesu u skladu sa propisanim."

6. **Komentar Crnogorskog Telekoma: Član 18:** *"Prelog: Predlažemo da se definiše rok o primjeni Pravilnika od najmanje 90 dana od dana usvajanja tj kako bi se omogućilo da odredbe ovog Pravilnika, a koje utiču na sadržinu ugovora, budu blagovremeno primijenjene imajući u vidu da usaglašavanje Opštih uslova i korisničkih ugovora tek predstoji (a osnovni podzakonski akt koji na to utiče još nije usvojen)."*

Budući da se predmetni Pravilnik poziva na Uredbu EU 2015/2120 kao i relevantne BEREC Smjernice , cijenimo da bi bilo potrebno pribaviti mišljenje Sekretarijata za zakonodavstvo, Ministarstva evropskih

poslova ili drugog nadležnog organa o tekstu Pravilnika prije svega zbog činjenice da transponovanje Uredbi EU u naš zakonski okvir nije obavezno) a u ovom slučaju se transponuje kroz podzakonski akt.

Na kraju zamolili bi Agenciju da, budući da su konkretne BEREC Smjernice (sve koje se odnose na implementaciju Uredbe EU 2015/2120) praktično dio predmetnog Pravilnika, da obezbijedi službeni prevod tog dokumenta kako bi operatori bili sigurni koje su im obaveze i na koji će se način primjenjivati predmetni Pravilnik.

Nadamo se da će Agencija u daljem postupku pripreme finalne verzije Pravilnika o otvorenom pristupu internetu uvažiti date prijedloge Telekomu i da će se na taj način doći do teksta koji je usaglašen sa EU regulativom te nacionalnim propisima. "

Odgovor Agencije na komentar 6: Prihvata se.

Obrazloženje: Radi omogućavanja blagovremenog usklađivanja rada operatora sa odredbama ovog Pravilnika, član 18 se mijenja i glasi:

"Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Cme Gore", a primjenjivaće se od 01.03.2026. godine."

Takođe, Agencija će u narednom periodu razmotriti mogućnost prevoda BEREC smjernica.

U nastavku teksta je dat pregled komentara, primjedbi i sugestija **ONE Crna Gora** na Nacrt pravilnika o otvorenom pristupu internetu i odgovori Agencije na iste.

1. **Komentar ONE Crna Gora: Članom 2. stav 2** predviđa se da "ostali izrazi koji se koriste u Pravilniku imaju isto značenje kao i izrazi koji se koriste u Zakonu, Uredbe 2015/2120 i BEREC Smjernicama o implementaciji Uredbe za otvoreni internet."

Članom 3. stav 1 predviđa se da "prilikom primjene ovog pravilnika Agencija će postupati u skladu sa BEREC Smjernicama o implementaciji Uredbe za otvoreni internet (BEREC Guidelines on the Implementation of the Open Internet Regulation BoR (22) 81)."

"Svjesni da je Zakonom o elektronskim komunikacijama uvedeno upućivanje na odredbe BEREC Smjernica, a koje su izdate na engleskom jeziku, smatramo da je neophodno da Agencija odradi zvanični prevod navedenog dokumenta na crnogorski jezik i da ga kao prilog Pravilnika, objavi ga na web stranici, radi njegove primjene. Na taj način će se izbjeći nepotrebna tumačenja odredbi i njegova efikasna primjena."

Odgovor Agencije na komentar 1: Ne prihvata se.

Obrazloženje: Ni nakon usvajanja Zakona o elektronskim komunikacijama nijesu prevedeni materijali na koje Zakon upućuje. Agencija će u narednom periodu razmotriti mogućnost prevoda BEREC smjernica.

2. **Komentar ONE Crna Gora: Članom 8. stav 2, tačka 8** propisuje da operatori treba na svojim internet stranicama da objave "mjere koje su preduzete da bi se obezbijedila sigurnost mreže i usluga koje utiču na dostupnost, korišćenje i kvalitet usluga i aplikacija koje krajnji korisnik može da koristi ili želi da pristupi (npr. blokiranje portova ili određenih aplikacija ili usluga)."

"Informisanje korisnika o prijetnjama po bezbjednost i o mjerama koje oni mogu preduzeti radi zaštite svojih komunikacija smatramo opravdanim. Međutim, javno objavljivanje detalja bezbjednosnih mjera koje operator preduzima radi zaštite svoje mreže smatra se u određenoj mjeri poslovnom i sigurnosnom tajnom. Naime, ukoliko sve mjere budu javno dostupne, postoji rizik da potencijalni napadači identifikuju slabije zaštićene elemente mreže, koji bi tada mogli postati fokus napada.

Stavovima 3. i 4. istog člana razrađuje se pitanje bezbjednosnih mjera i potrebe za analizom koja treba da bude javno dostupna. Kao primjer, navodi se obaveza da se javno objavi „koji je alternativni način pristupa uslugama ili aplikacijama u cilju sprovođenja određene radnje za krajnjeg korisnika“. Smatramo da u situacijama kada određena usluga može ugroziti bezbjednost mreže, ne postoji opravdanost da se javno objavljuju uputstva za zaobilazanje blokada i pristup uslugama, jer bi to moglo predstavljati sigurnosni rizik.

Imajući u vidu navedeno, smatramo opravdanim da se stavovi 2. (tačka 8), 3. i 4. ovog člana izbrišu, uz obrazloženje da materija bezbjednosnih mjera treba biti u nadležnosti operatora, uz obavezu da iste učini dostupnim Agenciji na zahtjev."

Odgovor Agencije na komentar 2: Ne prihvata se.

Obrazloženje: Smatramo da se ovdje radi o opštim podacima za krajnje korisnike, a ne o tehničkim detaljima koje operator treba da objavi. Svrha ovog člana jeste objava podataka o usluzi pristupa internetu, pa smatramo da nije ništa sporno da operatori obavještavaju na ovaj način korisnike o mjerama koje su preduzeli (naravno, ne detaljno), kao i o alternativnim načinima pristupa internetu, u slučajevima određenih izazova. Podrazumijeva se da operatori neće iznositi podatke koji bi mogli ugroziti bezbjednost i integritet mreže.

- 3. Komentar ONE Crna Gora: Član 8. stav 2, tačka 9 propisuje obavezu "...interaktivne digitalne mape pokrivenosti radio signalom prema korišćenoj tehnologiji i očekivanom kapacitetu (tj. procijenjena maksimalna brzina prenosa podataka u oba smjera na pojedinom području Cme Gore}..."**

"Ova odredba nameće zahtjevne obaveze operatorima, te predlažemo da se koriste već dostupne mape Agencije sa portala, a koje se redovno ažuriraju."

Odgovor Agencije na komentar 3: Ne prihvata se.

Obrazloženje: Kao i u prethodnom komentaru, smatramo da se ovdje radi o opštim podacima za krajnje korisnike koji se odnose na pokrivenost radio signalom prema korišćenoj tehnologiji i očekivanom kapacitetu, koje operator treba da učini dostupnim i da ažurira najmanje jednom godišnje. Operatori svakako prilikom planiranja mreže koriste alate za predikciju nivoa signala za tehnologije i dostupne brzine, pa smatramo da se ne radi o zahtjevnim obavezama. Operatori i sada objavljuju mape pokrivenosti, koje su manje ili više interaktivne, pa je i to dodatni razlog što smatramo da se ne radi o zahtjevnoj obavezi.

- 4. Komentar ONE Crna Gora: Članom 9. stav 2 predviđa da "podaci o brzinama prenosa podataka na terminalnoj tački mreže na fiksnoj lokaciji treba da budu dostupni krajnjem korisniku na mjesečnom računu, korisničkom portalu ili na drugi odgovarajući i transparentan način koji omogućava korisniku da se sa njima upozna u bilo kom trenutku i u svakom obračunskom periodu."**

"Smatramo opravdanim i razumnim da se kroz ugovor definišu podaci o brzini prenosa podataka, ali ne vidimo potrebu da se dodatno omogućava korisnicima kroz detaljni račun, korisničku platformu ili na drugi način ista informacija. Naime, korisnik će imati na web stranicama operatora sve potrebne informacije (član 8), imaće ugovor sa definisanim brzinama i mogućnost da radi testiranje dostupne brzine (član 11). Predlažemo da se ovaj stav briše u potpunosti jer samo opterećuje operatore a ne doprinosi krajnjem korisniku."

Odgovor Agencije na komentar 4: Djelimično se prihvata.

Obrazloženje: Radi jasnijeg tumačenja stav 2 se mijenja tako da glasi:

"Podaci o trenutno ugovorenim brzinama prenosa podataka na terminalnoj tački mreže na fiksnoj lokaciji treba da budu dostupni krajnjem korisniku na mjesečnom računu, korisničkom portalu ili na drugi odgovarajući i transparentan način koji omogućava korisniku da se sa njima upozna u bilo kom trenutku i u svakom obračunskom periodu."

5. Komentar ONE Crna Gora: Članom 18. definisano je da Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom listu.

"Smatramo nerealnim da operatori odmah počnu sa primjenom ovog Pravilnika, ne uzimajući u obzir da je potrebno da se odradi prilagođavanje određenih procesa kako bi operatori mogli da ispunjavaju sve navedene aktivnosti (npr. definisanje EKIP NetTest web stranice besplatnom za prvih 10 mjerenja (član 11) itd).

Dodatno, treba imati u vidu da do usvajanja novih opštih uslova i pretplatničkih ugovora (koji uključuju i sažetak) ne vidimo mogućnost prave implementacije određenog dijela odredbi ovog Pravilnika.

Imajući u vidu navedeno predlažemo da se predmetni član dopuni na način da stupanje na snagu ostane kao što je predloženo s tim da se početak primjene vezuje za dobijanje saglasnosti od strane Agencije na opšte uslove pružanja usluge i korisničke ugovore.

Shodno navedenom predlažemo da se formulacija ovog člana promijeni na način da glasi: "Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Cme Gore", a primjena počinje 15 dana od dana dobijanja saglasnosti na opšte uslove pružanja usluga i ugovora od strane Agencije".

Odgovor Agencije na komentar 5: Prihvata se.

Obrazloženje: Radi omogućavanja blagovremenog usklađivanja rada operatora sa odredbama ovog Pravilnika, član 18 se mijenja i glasi:

"Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Cme Gore", a primjenjivaće se od 01.03.2026. godine."

U nastavku teksta je dat pregled komentara, primjedbi i sugestija **Mtela** na Nacrt pravilnika o otvorenom pristupu internetu i odgovori Agencije na iste.

1. Komentar Mtela: "Komentar na čl.5 Upravljanje saobraćajem odnosno generalno na postojeću situaciju zahtjeva MUP-a za blokiranje određenih web adresa-sajtova zbog sumnje na kriminalne aktivnosti, a koje je EKIP prosledivao operatorima na dalje postupanje.

Predlažemo da se ustanovi procedura kroz ovaj pravilnik sa sledećim sadržajem i jasnim obavezama i rokovima za postupanje i to:

- *Ko podnosi zahtjev i u kojoj formi,*
- *Koji su minimalni kriterijumi i pravni osnov za blokadu,*
- *Način i rokove za postupanje operatora,*
- *Prava korisnika na informaciju i žalbu,*
- *Trajanje mjere blokade,*
- *Ulogu Agencije kao tijela koje izdaje naloge operatorima i vrši nadzor nad sprovođenjem i opravdanošću blokada.*

Smatramo da se na ovaj način detaljno i pravovremeno može urediti i opisati postupanje operatora shodno čl.143 st.4 t.1. ZEK-a i uloga nadležnih organa u takvim ili sličnim situacijama.

Ukoliko bude dodatnih konsultacija ili pitanja, bićemo vam na raspolaganju za nastavak razgovora!"

Odgovor Agencije na komentar 1: Ne prihvata se.

Obrazloženje: Iako smatramo opravdanim postojanje ovakve procedure, ipak njeno mjesto nije u ovom pravilniku. Napominjemo da su stavom 4 i 5 ovog člana propisane mjere koje operator može sprovoditi, a u svrhe navedene u članu 143, stav 4 Zakona.

U nastavku teksta je dat pregled komentara, primjedbi i sugestija **Telemacha** na Nacrt pravilnika o otvorenom pristupu internetu i odgovori Agencije na iste.

1. **Komentar Telemacha:** *"Prvi komentar odnosiće se na cjelokupan tekst Nacrta Pravilnika o otvorenom pristupu internetu. Predmetnim dokumentom u zakonodavstvo Crne Gore želi se transponovati Uredba 2015/2120 donijeta od strane Evropskog parlamenta o utvrđivanju mjera u vezi s pristupom otvorenom internetu, što podrazumijeva nametanje dodatnih prava i obaveza za operatore, krajnje korisnike kao i samu Agenciju posmatrano u odnosu na Zakon o elektronskim komunikacijama, dok se u navedenom zakonu nigdje ne spominje transponovanje Uredbe 2015/2120. Shodno tome, postavlja se pitanje da li se kroz podzakonski akt mogu implementirati odredbe EU akta koji je po pravnoj snazi iznad direktive i koji se odmah i direktno primjenjuje u svim državama članicama Europske unije čim stupi na snagu, što znači da ga države članice nijesu dužne implementirati kroz nacionalno zakonodavstvo. Dakle, kako je u pitanju akt kojim se propisuju nova prava i obaveze za koji Evropski parlament smatra da su od tolikog značaja da nije ostavio prostor državama članicama da same odluče na koji način će propis implementirati kao što je to slučaj sa direktivama, zbog čega se predlaže (iako eventualno za to ne postoji zakonska obaveza) pribavljanje mišljenja Sekretarijata za zakonodavstvo i/ili Ministarstva evropskih poslova Crne Gore u cilju provjere usklađenosti teksta nacrta za Ustavom i zakonom."*

Odgovor Agencije na komentar 1: Ne prihvata se.

Obrazloženje: Sadržina člana 143 Zakona, koji je inače osnov za donošenje ovog Pravilnika, je u potpunosti preuzeta iz Uredbe 2015/2120. Pravilnikom se dalje samo dodatno razrađuju obaveze operatora koje su predviđene ovom Uredbom, pa je samim tim i usklađen sa Zakonom. Sekretarijat za zakonodavstvo je već u fazi pripreme Zakona imao uvid u član 143 i mogućnost da reaguje u slučaju neusklađenosti sa Ustavom.

Takođe, još 2012. godine Ustavni sud je donio odluku povodom pravilnika koji je donijela Agencija 2007. godine na osnovu Zakona o telekomunikacijama ("Službeni list Republike Crne

Gore", br. 059/00 od 27.12.2000, 058/02 od 01.11.2002) kojim uopšte nije bila propisana nadležnost Agencije da vrši normativne aktivnosti, da Agencija, kao nezavisno regulatorno tijelo, ima pravo da donosi podzakonske akte i sektorska pravila bez obzira kako se taj akt nazove.

Od Zakona iz 2000. godine do ZEKa iz 2024. godine mijenjao se regulatorni okvir EU, a samim tim i zakonodavni okvir u Crnog Gori i cilj svake nove direktive, uključujući i EECC, bio je unapređenje nezavisnosti Agencije i širenje nadležnosti i ovlašćenja Agencije kao nezavisnog regulatornog tijela.

Shodno članu 5 EECC unutar područja primjene ove direktive, nacionalna regulatorna tijela nadležna su, pored ostalog, za doprinos zaštiti prava krajnjih korisnika u sektoru elektronskih komunikacija.

2. **Komentar Telemacha:** *"U čl. 4 st.1 predlaže se dopuna na kraju rečenice: „osim u slučaju ograničenja propisanim zakonom i ovim pravilnikom.“ Navedena dopuna predlaže se iz razloga što smatramo da pravo propisano u ovom članu može biti ograničeno npr. u slučajevima upravljanja saobraćajem kako se to želi propisati čl.5 teksta nacрта."*

Odgovor Agencije na komentar 2: Ne prihvata se.

Obrazloženje: Ne postoji mogućnost ograničavanja odredbama člana 5 u tom smislu. Navedena formulacija je u skladu sa odredbama Uredbe 2015/2120.

3. **Komentar Telemacha:** *"Kao osnov za donošenje predmetnog pravilnika navodi se čl.143 stav 5 ZEKa, kojim je propisano da bliži način ispunjavanja obaveza pružalaca usluga pristupa internetu vezanih za otvoreni pristup internetu propisuje Agencija. Na osnovu ovako datog normativnog ovlašćenja u zakonu granice u kojima Agencija treba i može donijeti podzakonski akt jeste razrada i konkretna primjena zakonskih odredbi, dok nije moguće vršiti njihovu suštinsku izmjenu ili proširenje. U tekstu člana 9 stav 1 predviđaju se informacije u korisničkom ugovoru a koje su već predmet regulacije člana 135 stav 7 ZEKa. Čini sporno to što u članu 135, niti na bilo kojem drugom mjestu u zakonu nije ostavljena mogućnost dodatne razrade ovog člana podzakonskim aktom, te da iz tog razloga ne postoji osnov za njihovo propisivanje."*

Pored navedenog u čl. 9 st. 2 želi se nametnuti obaveza da se podaci o brzinama prenosa treba da budu dostupni krajnjem korisniku, između ostalog, i na mjesečnom računu, i nije jasno na koje tračno podatke se to odnosi tj. da li je u pitanju brzina zbog koje je zaključen pretplatnički ugovor (maksimalna brzina). Uredbom 2015/2120, smjernicama BERECa se ova obaveza nigdje ne propisuje, pa je nejasno iz kojeg tačno razloga se želi nametnuti dodatna obaveza za informaciju koja je korisniku navedena u ugovoru, objavljena na internet stranici i do koje može doći u bilo kojem trenutku, a sadržaj računa je propisan ZEK-om i ne može se na ovaj način proširivati obaveze iz zakona, zbog čega se predlaže njeno brisanje. Na kraju, **poslednjim stavom** se predviđa ovlašćenje Agencije da može propisati metodologiju procjene maksimalne i reklamirane brzine pristupa internetu što nije u korelaciji sa informacijama iz pretplatničkih ugovora."

Odgovor Agencije na komentar 3: Djelimično se prihvata.

Obrazloženje: U odnosu na primjedbu na stav 1 člana 9 mišljenje Agencije je da član 135, stav 2 tačka 7 ZEK-a definiše sadržinu ugovora u dijelu koji se odnosi na usluge pristupa internetu. Ne postoji neusaglašenost sa stavom 1 ovog člana, a takođe, ovaj stav je usklađen sa odredbom člana 4 stav 1 Uredbe EU 2015/2120.

U vezi primjedbe na stav 2 člana 9, kako je to već odgovoreno na komentar ONE Crna Gora, radi jasnijeg tumačenja, stav 2 se mijenja tako da glasi:

“Podaci o trenutno ugovorenim brzinama prenosa podataka na terminalnoj tački mreže na fiksnoj lokaciji treba da budu dostupni krajnjem korisniku na mjesečnom računu, korisničkom portalu ili na drugi odgovarajući i transparentan način koji omogućava korisniku da se sa njima upozna u bilo kom trenutku i u svakom obračunskom periodu.”

Što se tiče primjedbe na stav 5 člana 9, s obzirom da nije predložena konkretna izmjena stava 5, Agencija će zadržati postojeću formulaciju. Navedena formulacija je u potpunosti usklađena sa BEREC smjernicama.

- 4. Komentar Telemacha:** *“Članom 10 stav 1 navodi se da su operatori dužni da omoguće krajnjim korisnicima korišćenje sopstvene terminalne opreme sa uslugu interneta umjesto opreme operatora. Kod ovakvog teksta norme, i ukoliko bude usvojena u ovom obliku- korisnik može zaključiti da je ovo njegovo pravo apsolutno i bez ikakvih ograničenja, te da od operatora može zahtijevati korišćenje bilo koje terminalne opreme koja se nalazi na tržištu. Ova norma je i u suprotnosti sa stavom 2 istog člana u kojem se navodi da je korisnik (između ostalog) dužan da operatoru dostavi podatke o opremi zbog provjere njene interoperabilnosti što upućuje na zaključak da ista ne mora biti kompatibilna sa opremom i mrežom operatora.*

Odredba čl.10 st.1 ne odražava ni duh Uredbe 2015/2120 gdje se u drugoj rečenici tačke 5 Uvodne izjave propisuje: Pružaoci usluga pristupa internetu ne bi trebali uvoditi ograničenja u vezi s upotrebom terminalne opreme koja se povezuje s mrežom pored ograničenja koja su uveli proizvođači ili distributeri terminalne opreme u skladu s pravom Unije. Nadalje, Smjernicama BERECa o sprovođenju Uredbe o otvorenom internetu u stavu 27 navodi se sledeće: „nacionalna regulatorna tijela trebala bi razmotriti postoji li objektivna tehnološka potreba da se obavezna oprema smatra dijelom mreže ISP-a. Ako ne postoji i ako je izbor terminalne opreme ograničen, praksa bi bila u suprotnosti s Uredbom. Na primjer, praksa ograničavanja tetheringa vjerovatno će predstavljati ograničenje izbora terminalne opreme jer ISP-ovi “ne bi trebali nametati ograničenja upotrebe terminalne opreme koja se povezuje s mrežom uz ona koja nameću proizvođači ili distributeri terminalne opreme u skladu s pravom Unije” (uvodna izjava 5.).“ Dakle, Uredbom 2015/2120 se predviđaju dvije činjenice koje se moraju utvrditi prilikom ocjene interoperabilnosti terminalne opreme tj. da li dolazi do ograničenja prava na izbor terminalne opreme. Prva, da li postoji tehnološka oprema koja se smatra dijelom mreže operatora, dok je BEREC što se smatra sastavnim dijelom mreže operatora izdao smjernice pod nazivom Guidelines on Common Approaches to the Identification of the Network Termination Point in different Network Topologies. Ukoliko ta oprema nije sastavni dio mreže, druga činjenica koja se utvrđuje je ta da li operator nameće dodatna ograničenja u pogledu korišćenja terminalne opreme, pored onih koje je nametnuo proizvođač ili distributer. Odnosno to znači, da ukoliko postoje ograničenja na opremi nametnuta od strane proizvođača ili čak distributera, zbog kojih operator nije u mogućnosti da takvu opremu poveže na svoju mrežu, operator može odbiti zahtjev korisnika za korišćenjem sopstvene terminalne opreme, jer premošćavanje ovih nedostataka ne može biti obaveza operatora. Zbog svega navedenog potrebno je preformulisati tekst čl.10 st.1 na način da obuhvati sve gore pomenute situacije, dok će se ovom izmjenom postignuti i usaglašavanje sa stavom 2 istog člana jer će biti jasna svrha zbog koje korisnik ima obavezu da operatoru dostavi podatke o opremi u cilju provjere njene interoperabilnosti.”

Odgovor Agencije na komentar 4: Prihvata se.

Obrazloženje: Radi jasnijeg tumačenja član 10 se mijenja tako da glasi:

“Operatori elektronskih komunikacionih usluga su dužni da omoguće krajnjim korisnicima korišćenje sopstvene terminalne opreme za korišćenje usluge pristupa internetu umjesto opreme operatora, a koji se mogu priključiti na CPE i ONT uređaj koji obezbjeđuje operator.

Krajnjim korisnicima treba da budu javno dostupni svi potrebni podaci za povezivanje sopstvene opreme, a ukoliko je potrebno da krajnji korisnici moraju da dostave podatke o opremi zbog provjere interoperabilnosti, proces dostave tih podataka treba da bude jasno naveden."

5. **Komentar Telemacha:** "U čl. 11 st.1 predlaže se da Agencija utvrdi još alata za utvrđivanje brzina pristupa internetu osim predloženog EKIP NetTest-a imajući u vidu da se ova mogućnost navodi i u smjernicama BERECA. Smatramo da bi se na ovaj način dopirinjelo pouzdanijem utvrđivanju brzina pristupa internetu, posebno ako se imaju u vidu da mjerenja putem EKIP NetTest-a mogu značajno odstupati od brzina utvrđenih putem drugih javno dostupnih renomiranih alata za mjerenje brzina kao što je to npr. Ookla."

Odgovor Agencije na komentar 5: Ne prihvata se.

Obrazloženje: Postojeća formulacija ne isključuje mogućnost da korisnici mogu koristiti druge alate za mjerenje brzina, ali u postupku utvrđivanja kvaliteta ugovorene usluge kao mjerodavno se uzima mjerenje izvršeno sa EKIP NetTest alatom.

6. **Komentar Telemacha:** "U članu 14 stav1 na kraju rečenice predlaže se dodavanje teksta: „i koja su izvršena u skladu sa čl.12 st.2.“ Smatramo da će na ovaj način biti izvršeno preciziranje koje rezultate mjerenja će korisnik biti dužan priložiti operatoru prilikom podnošenja prigovora na brzinu pristupa internetu. U istoj odredbi predlaže se dostavljanje minimum tri mjerenja za podnošenje prigovora operatoru. Prije svega, nije precizirano koje podatke korisnik treba da dostavi operatoru na uvid (izmjerena brzina, vrijeme, da li je mjerenje izvršeno u skladu sa čl.12 st. itd.), da li EKIP NetTest ima mogućnost čuvanja više izvršenih mjerenja i sl. Takođe, smatramo da je i ovaj član u suprotnosti sa čl.12 st. 3 i 4 kojim se navodi da je za utvrđivanje minimalne i uobičajeno dostupne brzine potrebno izvršiti pet mjerenja, dok se odredbom čl.14 st.1 predviđa da je korisnik dužan dostaviti rezultate za minimum tri mjerenja, te je potrebno izvršiti usklađivanje i u ovom dijelu."

Odgovor Agencije na komentar 6: Djelimično se usvaja.

Obrazloženje: Radi jasnijeg tumačenja stava, Agencija prihvata predlog za dopunu stava 1 riječima: "i koja su izvršena u skladu sa članom 12 stav 2".

Što se tiče broja mjerenja, nije potrebno usklađivanje, jer je u stavu 1 navedeno da se radi o **minimalno** tri mjerenja, a korisnik može priložiti i rezultate više mjerenja.

7. **Komentar Telemacha:** "U članu 18 potrebno je predvidjeti duži rok za stupanje na snagu operatora kako bi se dalo vremena za usklađivanje poslovanja operatora sa novim obavezama. Tu prevashodno treba imati u vidu izradu dokumenta koji će sadržati informacije o usluzi pristupa internetu, kao i usklađivanje pretplatničkih ugovora i opštih uslova sa novim pravilnikom, zbog čega predlažemo odloženu primjenu u trajanju od minimum četiri mjeseca."

Odgovor Agencije na komentar 7: Djelimično se usvaja.

Obrazloženje: Radi omogućavanja blagovremenog usklađivanja rada operatora sa odredbama ovog Pravilnika, član 18 se mijenja i glasi:

"Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od 01.03.2026. godine."

Predsjednik Savjeta

Dr Milan B. Rađulović, dipl.inž.el.

